

ПІДГОТОВКИ АСПІРАНТІВ І ЗДОБУВАЧІВ ДО КАНДИДАТСЬКОГО ІСПИТУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

1. Мета і завдання курсу

1.1. Мета курсу іноземної мови для аспірантів та здобувачів опанування такого рівня знань, навичок і вмінь, який забезпечуватиме необхідну для фахівця комунікативну спроможність у сферах професійного та ситуативного спілкування в усній і письмовій формах.

1.2. Завдання курсу полягає у вдосконаленні й подальшому розвитку знань, навичок і вмінь з іноземної мови, набутих в обсязі вузівської програми, в різних видах мовленнєвої діяльності.

1.2.1. Аудіювання. Ставиться завдання досягти навичок сприйняття і розуміння монологічних та діалогічних висловлювань носіїв мови в межах професійної та побудово-ситуативної тематики на рівні 85-90 % інформації при темпі 11 пред'явлення 100-120 слів на хвилину.

1.2.2. Навички спілкування. Завданням курсу розвиток навичок природньо-мотивованого монологічного і діалогічного мовлення при темпі висловлювань 200-250 слів на хвилину.

Рівень навичок монологічного мовлення має забезпечувати можливість самостійно готувати повідомлення про проблему, мету, методи та засоби дослідження, експеримент, обробку даних, висновки та інші аспекти наукової роботи.

Наприкінці курсу навчання аспіранти та здобувачі повинні мати навички діалогічного мовлення та ведення наукової дискусії та елементарного спілкування в межах побутової тематики та ситуацій, пов'язаних з перебуванням у закордонному відрядженні.

1.2.3. Читання. Завданням є подальший розвиток навичок оглядового, інформативного і глибинного читання на матеріалах оригінальної наукової інформації з фаху.

Навички з оглядового читання мають забезпечувати вміння ознайомлюватися з тематикою матеріалу та в загальних рисах давати характеристику загального уявлення про його зміст.

Інформативне читання передбачає вміння прослідкувати розвиток теми і загальну аргументацію та зрозуміти головні положення змісту.

Навички глибинного читання відпрацьовуються на рівні повного і точного розуміння тексту.

1.2.4. Переклад. Усний і письмовий переклад з іноземної мови рідною може використовуватися як засіб опанування іноземною мовою, прийом розвитку навичок і вмінь читання та ефективний спосіб контролю повноти і точності розуміння. Для формування навичок перекладу необхідні деякі відомості з теорії і практики перекладу наукової і технічної літератури: поняття про еквівалент і аналог перекладу, перекладацькі трансформації, компенсації втрат при перекладі, контекстуальні зміни, багатозначність слів, збіг і розбіжність значень інтернаціональних слів, "фальшивих друзів перекладача", особливості мови і стилю літератури з фаху.

Показником сформованості навичок і вмінь перекладу слугують такі нормативи: за одну академічну годину 45 хвилин письмовий переклад із словником 2000 др. знаків, для усного перекладу - 4000-5000 др. знаків оригінального тексту з фаху.

1.2.5. Анотування і реферування. Навчання анотуванню і реферуванню (рідною і іноземною мовами) має бути спрямоване на вироблення навичок і вмінь оформлення отриманої інформації. Анотування й реферування використовується також як прийом контролю щодо розуміння тексту. Практичним заняттям з анотування й реферування має передувати засвоєння деяких теоретичних засад, таких як призначення, структура та особливості мови анотації й реферату, види анотацій (описова, реферативна) і рефератів (реферат-конспект, реферат-резюме, оглядовий реферат). Основні проблеми контрастивної стилістики української та іноземних мов, стосовно наукового мовлення.

Кінцеві навички і вміння мають давати можливість складати іноземною мовою анотації та реферати до наукових статей, доповідей, матеріалів дослідження, тощо.

1.2.6. Письмо. Для розвитку різних мовленнєвих навичок і вмінь важливе значення має також письмо іноземною мовою. Ставиться за мету періодичне виконання письмових

лексичних і граматичних вправ, складання планів чи конспектів до прочитаного, виклад змісту прослуханого чи прочитаного у письмовому вигляді (в т.ч. у формі анотацій й рефератів), написання доповідей і повідомлень, приватних та ділових листів, оформлення інших основних видів документації (заявок на участь у конференції, складання стислого автобіографічного нарису тощо).

2. Вивчення системи мови

1.3. Фонетика. В курсі іноземної мови має бути передбачена корекція вимови, вдосконалення навичок і вмінь при читанні вголос і в усному висловлюванні. Першочергове значення приділяється інтонаційному оформленню речення (поділ на інтонаційно-смыслові групи-синтагми, правила розміщення фразового і логічного наголосу, словесного наголосу в двоскладових і багатоскладових словах). Робота над вимовою ведеться як на матеріалі текстів для читання, так і на спеціальних фонетичних вправах і лабораторних роботах.

1.4. Лексика. До кінця курсу лексичний запас повинен складати не менше 3-4 тис. Лексичних одиниць (у т.ч. приблизно 1 тис. Термінів з фаху). Слід звертати увагу на специфіку лексичних засобів вираження змісту текстів з фаху, на багатозначність службових і загальнонаукових слів, на механізм словоутворення, на явище синонімії і омонімії, на вжиток фразеологічних словосполук, слів і словосполучень фразеологізмів властивих для усного мовлення в ситуаціях ділового спілкування, на знання і правильне читання скорочень, умовних позначень, символів тощо.

1.5. Граматика. Навчання має бути зорієнтоване на відпрацювання практичних навичок і вмінь з граматики іноземної мови. Увага повинна приділятися типовим для стилю наукового мовлення складним синтаксичним конструкціям, зворотом з неособовими дієслівними формами, пасивним конструкціям, багатоеlementним означенням, скороченим граматичним конструкціям, емпатичним (інверсійним) структурам, засобам вираження смислового (логічнонаголосу, модальності тощо).

3. Навчально-методичні матеріали з курсу

1.6. Навчальними текстами і літературою для читання може слугувати оригінальна монографічна і періодична, а також художньо-публіцистична література. Рекомендується використовувати збірники оригінальних статей, підготовлених кафедрами іноземних мов. Підбір матеріалу для читання з фаху слід здійснювати спільно і за участю профільюючих кафедр, наукових керівників. Рекомендована література іноземними мовами повинна бути не лише навчальним матеріалом, але й мати безпосереднє відношення до дисертаційної роботи.

1.6.1. Загальний обсяг літератури за повний курс навчання повинен складати 300 сторінок (обсяг однієї сторінки прирівнюється 2500 друкованих знаків).

1.7. Розвиток навичок усного мовлення має охоплювати таку тематику:

- основні лінгвокультурні реалії країни, мова якої вивчається
- основні ситуативні формули спілкування в закордонному науковому відрядженні:
- транспорт, орієнтація в місті, оргкомітет конференції, готель, харчування, заклади культури
- розуміння і переклад іншомовних текстів за фахом
- реферування, анотування, коментування іншомовних текстів за фахом (як іноземною, так і рідною мовою)
- наукова робота (тема дисертації, проблема, теорія та експеримент, економічна ефективність дослідження)
- наукові конференції і симпозиуми: типи повідомлень, дискусія
- наукова творчість, авторські права, публікація результатів наукових досліджень
- рецензування результатів наукових досліджень.

4. Організація навчального процесу

4.1. Організація навчального процесу здійснюється згідно з календарним планом.

4.2. На початку курсу читається 10 годин, в яких мають бути розкриті такі питання:

мета і завдання курсу, вимоги до іспиту, лексико-стилістичні особливості науково-технічної літератури, терміноутворення, типи анотацій і рефератів, особливості користування словниками і довідковою літературою тощо.

4.3. На практичних заняттях рекомендується використовувати мовні (лексичні і граматичні) і мовленнєві комунікативно спрямовані вправи (трансформаційні, на техніку перекладу, підстановку, доповнення, скорочення і розширення речення; питально-відповідні вправи; вправи на розкриття змісту тексту, знаходження в тексті окремих місць, абзаців, речень, що ілюструють певні положення і є відповіддю на попередньо поставлене питання або відповідає попередньо складеному плану; завдання на встановлення в тексті невідповідностей із запропонованими положеннями; самостійне членування тексту на смислові частини і визначення заголовків до них; складання плану; скорочення абзаців і речень. Варто також практикувати вправи на виявлення логічного стрижня статті, на тематичне узагальнення основних думок. Обговорення тексту повинно виходити за рамки простого відтворення його змісту. Висловлювання (підготовлені й непідготовлені) мають включати пояснення іноземною мовою окремих положень, графіків і процесів (згадуваних у тексті), елементи критичного аналізу, відповідні коментарі і оцінки, короткі повідомлення на задану тему. В тематиці для розвитку навичок усного мовлення перевага повинна віддаватися професійним питанням, які пов'язані з науково-пошуковою роботою аспіранта.

4.4. На індивідуальних заняттях уточнюються й з'ясовуються всі питання, що виникають під час самостійної роботи над текстами і подається звіт про зроблене. Звіт може мати форму бібліографічної підбірки, вибіркового усного й письмового перекладу, усних й письмових анотацій і рефератів, узагальнення матеріалу за окремими статтями (оглядового реферування), стислих повідомлень і доповідей рідною й іноземною мовами по прочитаному матеріалу. Частково контроль самостійної роботи може проводитися і на групових заняттях.

4.5. В разі потреби (прогалини в індивідуальній підготовці, складність матеріалу, відступ від навчального графіку з об'єктивних причин тощо) передбачаються додаткові консультації.

4.6. Лабораторні роботи повинні бути зорієнтовані, передусім, на самостійну позааудиторну підготовку. Можна використовувати такі технічні засоби навчання, як аудіо- і відеотехніка, комп'ютери тощо. На групових заняттях доцільно залучати різні види наочності: моделі, прилади, схеми, таблиці, креслення тощо.

4.7. Можна рекомендувати проведення серед аспірантів конференцій і симпозіумів іноземною мовою, залучати аспірантів до укладання галузевих термінологічних слів, виконання замовлень профілюючих кафедр щодо письмових перекладів, перекладу патентів, анотування і реферування книг і журнальних статей тощо.

5. Форми поточного контролю

Систематичний контроль є дійовим способом зміцнення знань, навичок і вмінь, важливим засобом управління процесом засвоєння навчального матеріалу.

5.1. Поточний контроль передбачає регулярний облік і контроль виконання різних видів домашніх завдань.

5.2. Проміжний контроль ставить за мету перевірку результатів вдосконалення навичок і вмінь перерахованих у розділі 3 і може проводитися тричі протягом курсу навчання.

5.3. Підсумковою формою контролю має бути заліковий текст, який за структурою та змістом може наближатися до іспитового.

5.4. Щоб наблизити зміст і структуру кандидатського іспиту з іноземної мови до стандартних вимог міжнародних текстів з іноземних мов типу ТООЕРЬ, які мають складати всі фахівці, що виїждять за кордон на навчання, стажування, для наукової роботи або роботи за контрактом пропонується запровадити письмову форму складання іспиту у вигляді тексту.

Тексти з англійської, німецької, французької та іспанської мов розробляються Міністерством освіти України та розсилаються до всіх вищих навчальних закладів та наукових установ, де складається кандидатський іспит.

До складання кандидатського іспиту допускаються аспіранти та пошукувачі, що мають відповідний рівень підготовки, склали заліковий (лексико-граматичний) тест і підготували реферат. Звітними документами про складання кандидатського іспиту є: реферат, залікова

відомість і протокол іспиту.

Загальна оцінка виводиться на підставі результатів іспиту та оцінки за реферат.

6. Порядок проведення кандидатського іспиту з іноземної мови

Кандидатський іспит проводиться у три етапи -*реферата, заліка і власне іспита.*

6.1. **Реферат** представляє собою узагальнений огляд наукової (фахової) літератури, прочитаної пошукувачем іноземною мовою, яка складається. Тематика прочитаного, перекладеного й реферованого має бути максимально наближеною до наукової теми, яку досліджує пошукувач.

6.2. На *залік* виноситься лексико-граматичний тест, який має містити біля 100 позицій / завдань. Залік вважається складеним, якщо пошукувач правильно відповів не менш як на 70 % завдань. Складений залік є підставою для допуску пошукувача до складання кандидатського іспиту. При нескладеному заліку пошукувач до іспита не допускається.

6.3. **Кандидатський іспит** проводиться згідно з наказом керівника установи, в якому визначається склад комісії, час і місце проведення. Структура іспиту наводиться в додатку 1.

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

1. Читання і письмовий переклад зі словником рідною мовою оригінального тексту з фаху (обсяг 2000 друкованих знаків, час виконання - 45 хвилин).
2. Письмове анотування іноземною мовою (500 др. знаків) україномовного тексту загальнонаукового характеру (обсяг 4000-4500 др. знаків, час виконання - 40 хв., допускається використання словників).
3. Співбесіда іноземною мовою з питань наукового дослідження і фаху.

Навчальний матеріал з англійської мови

1. Часові форми дієслова. Допоміжні та смислові дієслова.
2. Узгодження часів.
3. Активний і пасивний стани. Особливості використання і перекладу пасивного стану.
4. Модальні дієслова та їх еквіваленти.
5. Способи дієслова (дійсний, наказовий і умовний). Утворення та вживання непрямих способів.
6. Безособові форми дієслова: інфінітив, дієприкметник, герундій. їх функції та способи перекладу.
7. Інфінітивні, дієприкметникові та герундіальні звороти, їх функції та способи перекладу.
8. Іменник. Утворення множини. Присвійний відмінок.
9. Артикль (неозначений, означений, нульовий).
10. Займенник (загальні відомості). Займенники різних розрядів, їх функції та переклад.
11. Прикметник. Прислівник. Ступені порівняння.
12. Числівник. Кількісні та порядкові числівники. Дріб. Читання формул, хронологічних дат, позначень часу.
13. Прийменники англійської мови, їх значення, функції та переклад.
14. Сполучники англійської мови, їх значення, функції та переклад.
15. Структура речення в англійській мові у порівнянні зі структурою речення в українській мові. Розповідальне, питальне та заперечне речення. Типи питань.
16. Односкладові речення, їх структурні особливості.
17. Складносурядні і складнопідрядні речення, їх структурні особливості.
18. Лексичні, граматичні та стилістичні особливості перекладу науково-технічної літератури.

Навчальний матеріал з німецької мови

1. Часові форми дієслова. Дієслова з віддільними та невіддільними префіксами. Дієслівне керування.
2. Пасив. Модальні дієслова з інфінітив пасив. Відмінювання іменників. Прийменники з давальним відмінком. Прийменники з знахідним відмінком.
3. Залежний інфінітив. Інфінітивні групи як члени речення. Множина іменників. Прийменники з давальним та знахідним відмінками.
4. Дієприкметник. Означення, виражене дієприкметником. Поширене означення. Дієприкметник як означення.
5. Відокремлені дієприкметникові звороти. Прийменник з родовим відмінком. Результативний пасив
6. Підрядні речення. Речення з підрядними означальними. Відмінювання відносних займенників.
7. Додаткові підрядні речення. Речення з підрядними причини. Введення логічних зв'язків.
8. Інфінітивні групи. Речення з підрядними мети та способу дії.
9. Речення з підрядними умовними.
10. Розділовий родовий відмінок.
11. Займенникові прислівники.
12. Зворотні можливості та повинності. Конструкції + інфінітив та + інфінітив.
13. Парні сполучники.
14. Конструкція + інфінітив. Сполучення знахідного відмінку з інфінітивом.
15. Вказівні займенники у функції заміни іменників.
16. Речення з підрядними часу та мети. Подвійні прийменники та прийменники з підсиленням.
17. Спосіб вираження відношення та висловлювання. Модальні дієслова, складні форми модальних дієслів.
18. Спосіб вираження зв'язку з попереднім та наступним висловлюванням. Конюктив в самостійних реченнях.
19. Конюктив в умовних реченнях. Допустові речення. Модальні дієслова у значенні речення.
20. Лексичні, граматичні та стилістичні особливості перекладу науково-технічної літератури.

НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

1. Іменник. Особливості французьких іменників. Рід. Число.
2. Прикметник. Особливості французьких прикметників. Конструкції, що замінюють прикметники. Рід. Число. Ступені порівняння. Місце прикметника-епітета.
3. Артикль. Вживання. Означений і неозначений артикль. Частковий артикль. Відсутність артикля. Деякі додаткові відомості.
4. Займенник і займенникові детермінативи. Особливості французьких займенників. Форми особових займенників. Неозначено-особовий займенник "оп" та "іі" . Займенник у ролі додатка. Нейтральне "1е". Місце двох службових займенників-додатків, "еп", "у", "1е пейіге". Самостійні особові займенники. Відносні займенники, форми, вживання.
5. Дієслово. Система часів та способів французького дієслова. Безособові форми дієслова. Відмінювання. Вживання допоміжних дієслів. Утворення, значення та вживання часів системи ІпсНсагіт". Надскладні часи. Узгодження часів дійсного способу. Умовний спосіб. ЗиБіюпсіт". Наказовий спосіб.
6. Прислівник. Ступені порівняння. Прислівники кількості та інтенсивності, часу та місця. Місце прислівника. Погодження, заперечення, обмеження. "N6" експлетивне.
7. Прийменник. Особливості французького прийменника. Місце в реченні.
8. Типи речень. Головні та другорядні члени речення. Порядок слів. Узгодження підмета та присудка.
9. Просте речення. Зворот "с'езі...". Засоби виділення членів простого речення. Сегментовані конструкції. Неповні речення. Окличне речення.
10. Пряме і непряме запитання. Загальне запитання. Запитання до одного із членів речення.
11. Складне речення. Загальні відомості. Складносурядні речення (сполучникові та безсполучникові з'єднання). Види підрядних речень. Підрядні підметникові речення. Підрядне речення-атрибут. Речення з підрядним обставини.
12. Умовна фраза.
13. Порядок слів у підрядних реченнях.
14. Іпгіііііг, Оегопсіт*, рагісіре у підрядних реченнях.
15. Деякі особливості французької пунктуації.
16. Граматичні особливості перекладу.
17. Лексичні особливості перекладу. Переклад слів відповідно теорії лексичних відповідників ЯЛ. Рецкера. Особливості перекладу інтернаціональної і псевдоінтернаціональної лексики. Переклад термінів. Передача при перекладі топонімів і антропонімів. Передача реалій. Оказіональні відповідники. Необхідність стилістичного „вирівнювання" при перекладі. Прагматична адаптація при перекладі.

**НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ
з ІСПАНСЬКОЇ мови**

1. Артикль. Іменник. Прикметник. Числівник. Займенник
2. Дієслово. Загальні відомості. Безособові форми дієслова. Утворення дієслівних часів та способів.
3. Утворення, значення, використання часів дієслів дійсного способу, дійсного стану.
4. Допоміжне дієслово. Утворення та застосування складних часів умовного способу дійсного стану.
5. Утворення, значення та використання.
6. Утворення наказового способу дієслів звичайного відмінювання. Утворювання часів дієслів відмінювання.
7. Дієслова індивідуального відмінювання. Займенникові дієслова. Недостатні дієслова. Безособові дієслова. Допоміжні дієслова.
8. Пасивний стан. Значення та використання неособових форм дієслова: інфінітив, дієприкметник, герундій, дієслівні конструкції типу: дієслово + прийменник (або) + інфінітив; дієслово + дієприкметник; дієслово + герундій.
9. Узгодження слів.
10. Прислівник. Прийменник. Сполучник. Вигук. Словотворення.
11. Типи речень. Головні та другорядні члени речення. Порядок слів у реченні. Узгодження підмета та присудка.
12. Просте речення і його види. Двоскладні та односкладні речення. Поширені та непоширені речення.
13. Неповні речення. Складні речення. Складносурядні речення (сполучникові та безсполучникові з'єднання).
14. Складнопідрядні речення. Підрядні підметникові речення. Підрядні речення присудку. Підрядні з'ясувальні речення. Непряма мова. Підрядні означальні речення. Речення з підрядними обставинами.
15. Граматичні особливості перекладу (гіпотетичне майбутнє у значенні умовного способу, наказовий спосіб, дієслівні перифрази).
16. Синтаксичні особливості перекладу (головні та другорядні члени речення, еліпсис, інверсія, подвійне керування та ін.).
17. Лексичні особливості перекладу (переклад слова: лексична відповідність, переклад слів, що не мають безпосередніх лексичних відповідностей, передача імен та назв у перекладі, переклад інтернаціональних та псевдоінтернаціональних слів).
18. Переклад словосполучень. Переклад вільних словосполучень. Переклад зв'язаних словосполучень. Лексичні трансформації.

В И М О Г И

ДО РЕФЕРАТУ НА КАНДИДАТСЬКИЙ ІСПИТ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

(для неспеціальних факультетів)

Мета реферату полягає в тому, щоб перевірити уміння аспіранта (здобувача) стисло викладати зміст іноземного тексту з фаху рідною мовою. Передумовами успішного написання реферату є:

- знання програмного навчального матеріалу з іноземної мови
- знання лінгвістичних особливостей науково-технічної літератури.
- повне розуміння змісту джерела, що реферується
- уміння подолати лексичні, граматичні і стилістичні труднощі при перекладі наукового тексту.

Основна частина складається з розділів (можуть бути й підрозділи, підпункти тощо). Назви розділів і підрозділів повинні відповідати таким же розділам і підрозділам оригіналу.

Реферат пишеться *рідною мовою* і представляє собою огляд іншомовних наукових робіт, опрацьованих автором. До основного тексту додається словник або глосарій (обсяг - не менше 100 термінів даної галузі науки) та резюме іноземною мовою. Обсяг реферату (без словника і резюме) - один др. а (~ 24 машинописних сторінки).

Структура реферату: титульний аркуш; зміст; перелік умовних позначень (при необхідності); вступ, основна частина, висновки; список літератури, додаток

Титульний аркуш містить: найменування вищого навчального закладу, де він виконувався; прізвище, ім'я, по батькові автора реферату; тему реферату; місто і рік.

Зміст подається після титульного аркушу та містить найменування і номери початкових сторінок усіх розділів і підрозділів.

Перелік умовних скорочень (при необхідності): якщо в рефераті вжита специфічна термінологія, а також використано маловідомі скорочення, позначення і таке інше, то їх перелік може бути поданий у вигляді окремого списку, який розміщується перед вступом.

Резюме (Abstract, Summary, Zusammenfassung) пишеться іноземною мовою іноземною мовою в обсязі не менше однієї сторінки.

Список літератури розміщують в алфавітному порядку і складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

У **додатках**, що являє собою ГЛОСАРІЙ або СЛОВНИК термінів з фаху /не менше 100 одиниць/, всі слова розміщуються в алфавітному порядку (спочатку терміни, а потім всі інші) та наводяться в початковій формі (іменники у формі називного відмінку однини, дієслова - у формі інфінітиву активного стану тощо).

Правила оформлення:

- на одній стороні аркуша паперу формату А-4 • шрифт - Times New Roman Cyr;
- розмір шрифту - 14;
- відстань між рядками - 1,5 інтервали, до тридцяти рядків на сторінці;
- верхній, нижній береги - 20 мм;
- лівий берег - 30 мм, правий - 10 мм.

Заголовки структурних частин реферату **ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДОДАТОК** друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3-4 інтервалам.

Такі структурні частини реферату, як зміст; перелік умовних позначень; вступ; висновки; список літератури не мають порядкового номера. Номер розділу ставлять після слова **РОЗДІЛ 1**, після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок

розділ Підрозділи друкують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку (наприклад, 2.3. - третій підрозділ другого розділу), потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з номера розділу, підрозділу і пункту, між якими ставлять крапку (наприклад, 1.3.2 - другий пункт третього підрозділу першого розділу), потім у тому ж рядку йде заголовок пункту (пункт може не мати заголовка).

Система оцінювання

Оскільки тема реферату безпосередньо перехрещується ; темою майбутньої дисертації пошукувача, система його оцінювання спирається на такі параметри:

- глибина аналізу спеціальної літератури питання, у т.ч. й використання новітніх праць зарубіжних фахівців
- методика реферування і анотування
- осмислення висновків для теми майбутньої дисертації
- логіка викладення матеріалу
- стиль, мова і орфографія викладення матеріалу.